

Tisková zpráva

Pavel Klusák: *Suchý a Šlitr / Semafor 1959—1969*

Hudební publicista a jeden z našich nejoceňovanějších odborníků na vztah hudby a společenského dění Pavel Klusák napsal knihu s názvem *Suchý a Šlitr / Semafor 1959—1969*. Znovu s ní prožijeme zážrak jménem Semafor, vrátíme se do šedesátých let a — jak autor říká — „vykoupeme se“ v jeho zlaté éře.

Přestože o Semaforu existuje řada publikací, a některé dokonce napsal sám Jiří Suchý, je tenhle titul výjimečný. V tom, že nabízí archivní materiály, které často zapadly v pozůstalostech a osobních vlastnictvích, ale také v tom, jak skrze příběh Suchého a Šlitra ukazuje tehdejší dobu. „Jako by do té popkultury patřili a nepatřili. Jako by do divadla ten neukázněný Semafor, který nikdy nechtěl mít dramaturgy, patřil a nepatřil. Zkrátka a dobře chtěl jsem čtenáře nechat nasednout do stroje času a ocitnout se někde na začátku, ještě před Semaforem, v padesátých letech v Redutě. Zjišťovat, proč se to stalo a jak se tam ten Suchý dostal. A od Reduty číst až ke smrti Jiřího Šlitra, která ukončuje jednu éru — jeho smrtí končí šedesátá léta a končí ta svobodnější část československých dějin. I když zase zjistíte, že musíte jít ještě trochu za tu Šlitrovu smrt. I já jsem si v tom chtěl udělat pořádek a zároveň si to psaní velmi užít,“ říká Pavel Klusák.

Už od prvního představení 30. října 1959, premiéry hry *Člověk z půdy*, se odvíjel dvojjediný příběh Semaforu a jeho vlivu — divadelní a hudební. „Divadlo písničkářů“ naprosto proměnilo v první polovině šedesátých let krajinu domácí populární hudby. Suchý a Šlitr neslevovali z originality a vysoké úrovně a veškerý „showbyznys“ v ČSR byl zároveň ve stavu zrodu: proto se semaforové písně poetických kvalit a chytrého humoru mohly načas stát nejpopulárnějšími šlágry v zemi. Část proměny způsobilo autorství Suchého a Šlitra, zbytek starých časů pak ukončily civilní vokály Jiřího Suchého, Pavlína

Filipovské, Waldemara Matušky, Evy Pilarové, Hany Hegerové, později i Jiřího Šlitra. Všechny tyhle tehdejší hvězdy (a také mnohé další) v knize defilují.

Právě zmíněná Suchého poetika z knihy přímo číší, není však jediným úhelným kamenem: „Kdo bude knihu číst kvůli radostné, anekdotické a historičské rovině, se postupně prokouše k rovině socio-politické. A kdo ji bude číst kvůli kulturnímu kontextu, ten se neubrání, aby se dostal k té drobné radosti. A mezi těmito dvěma rovinami, zdá se mi, se moje kniha odehrává,“ tvrdí Klusák.

Obsáhlá kniha se noří do dekády šedesátých let skrze jednotlivá semaforová představení, vlastně ještě ta předsemaforová z Reduty a Divadla Na zábradlí, a uvádí na pravou míru i některé nejasnosti nebo mýty. Po úspěchu největší semaforové filmové produkce *Kdyby tisíc klarinetů* z roku 1965, na kterou přišly jen během prvního roku do kin čtyři miliony diváků, si například řada lidí myslela, že iniciační premiéra *Zábradlí* v roce 1958 byla víceméně divadelní verzí pozdějšího filmu. To je ovšem omyl a semaforologové to dobře vědí: „Děj hry vůbec není totožný s dějem filmu, pronikavě a zajímavě se liší. Tvar, který napsal Suchý a do kterého Ivan Vyskočil doplnil monology a pseudopřednášky, má se snímkem společný především námět: kdyby se zbraně proměnily v hudební nástroje, co by to vypovědělo o našem světě? Ve velkofilmu figuruje mohutná vojenská posádka, štáb pro přímý přenos televizní show a slavní zpěváci, jsou tu téměř masové scény, spoře oděné baletky

seskakují z vrtulníku. Oproti tomu na čerstvě založené divadelní scéně, která neměla prostředky ani na průměrné kulisy a kostýmy, se o tématu prostě baví několik postav, mezitím se zpívá, tančí a provádí pantomima: struktura ,hry' balancuje na hraně kabaretu,“ píše Klusák.

Kromě „Klarinetů“ a zmíněného *Člověka z půdy* s ním v knize cestujeme k trochu opomenutému představení *Faust, Markéta, služka a já přes Jonáše a tingl-tangl, Dobře placenou procházku, Dábla z Vinohrad* nebo všechny „Zuzany“ až po hru *Jonáš a dr. Matrace*. „Jonáš a dr. Matrace se hrál naposledy 18. prosince 1969. Nebyla to plánovaná derniéra,“ končí Klusák mrazivě jednu ze závěrečných kapitol. V roce 1969 vyjel Semafor do Stuttgartu, s přivřením všech kádrováckých očí. Je známé, že Suchý a Šlitř, jakkoli byli sehraní na jevišti, nebyli v životě nijakí úhlavní přátelé, jejich vztah byl spíš pracovní a jaksi rezervovaný. Ve Stuttgartu se něco změnilo. „S Jiřím Šlitřem jsme courávali po Stuttgartu a pak už jsme ani necourali a spíš seděli v hotelovém pokoji a povídali si o životě. Ten chlad, který mezi námi tehdy vládl, se zvolna rozplýval a myslím, že nám oběma došlo, že jsme potřebovali mít na sebe čas — a to jsme tu měli. Najednou jsem cítil, že z nás začínají být kamarádi,“ vzpomínal Suchý.

Na Štěpána roku 1969 zemřel Jiří Šlitř na otravu oxidem uhelnatým, který unikal ze starého a jednoduchého plynového topení v jeho ateliéru. Končí tím jedna etapa v dějinách Semaforu, ale i v dějinách Československa. „Suchý a Šlitř měli ještě spoustu plánů. Že napíší muzikálový horor, což se v nějaké proměněné podobě vlastně stalo — jmenuje se *Čarodějky a tak*. Nicméně po Šlitřově smrti na pianě ležel notýsek a tam byly neotextovány melodie. To je důvod, proč příběh písní Suchého a Šlitřa musí pokračovat i po Šlitřově smrti, proto vzniklo ještě jedno představení *Revizor v šantánu*. A v něm jsou ty poslední Šlitřovy písničky otextovaná ex post...“ vysvětluje Klusák.

V čem je kouzlo Semaforu, jehož tvorba přežila komunismus a zlidověla? „Koncem padesátých let už byla československá společnost natlakovaným papiňákem, který chtěl zábavnou kulturu, uvolnění. Jako společnost jsme dostali dar, že do téhle atmosféry spadl Jiří Suchý s naprosto výjimečným talentem a Šlitř s kongeniálním talentem složit muziku, která by se zároveň přihlásila k západním žánrům, především vší hudbě těla, ať už je to rokenrol, rhythm and blues nebo blues. Přinesli tuhle zábavnou kulturu, ale na podivuhodné úrovni. Suchý s tím svým přirozeným přesvědčením, že lze zrýmovat celý svět, a s pocitem, že rýmy lze všechno obejmout ve velmi pozitivním a optimistickém gestu, ukázal celé generaci tenhle skok k zábavnější kultuře na vysoké úrovni — a ona mu to nikdy nezapomněla. Ty písničky jsou dobré, ale ony zároveň přišly ve skvělý čas, potkalo se to, je tam velmi silný generační moment. Zároveň je to i důvod, proč jejich písně zlidověly,“ vysvětluje Pavel Klusák a připomíná ještě jeden zásadní rozměr. Když pak totiž přišla sedmdesátá léta, Suchý podepsal *2000 slov* a nemohl jeden čas vystupovat a nesměly mu vycházet knihy, připomínalo jeho a Šlitřovo dílo lidem šedesátá léta a z divadla nebo rádia si jejich písně přenesly právě v téhle připomínce svobody do hospod nebo k táborákům. „Suchý nebyl tolik zakázaný jako Kryl, který se zpíval polohlasem. Suchý a Šlitř se zpívali nahlas. Myslím, že to pomohlo přežít jejich dílu. I proto ho lidé vzali za své,“ uzavírá Klusák.

O recenzní výtisky knihy si můžete napsat, ráda vám je poskytnu. Také vás ráda propojím s autorem kvůli rozhovorům.

Pavel Klusák

(nar. 1969) je hudební publicista. V minulosti pracoval jako redaktor přílohy *Orientace Lidových novin* a šéfredaktor časopisu GHMP *Qartal*. Jeho texty se objevují na serveru *Aktuálně.cz* či v *Deníku N*. V Českém rozhlase na stanici Vltava uvádí každý týden experimentální hudbu. Připravil radioseriály o přelomových skladatelích posledního půlstoletí, o pop-music v normalizačním Československu,

o Kurtu Cobainovi, osobnostech ženské emancipace v hudbě či o divadle Semafor. Audioseriál *Gották* (Audionaut) získal cenu pro nejlepší podcast roku na festivalu Prix Bohemia 2023. Působí jako hudební kurátor Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava. Je režisérem filmu *Hudba Zdeněk Liška* (2017), spolu s Markem Najbrtem realizoval televizní dokumenty *Všechno je proměnlivé. Vodňanský a Skoumal* (2020) a *Burian vs. Dědeček* (2022). Je autorem hry *Abba — Scény z manželského života* (2019, rozhlasová verze 2022) a „příručky-prózy o hodnotách v hudbě“ *Uvnitř banánu* (2021). V roce 2021 mu v Hostu vyšla kritická biografie o životě a době Karla Gotta *Gott. Československý příběh*, za niž získal dvě ceny Magnesia Litera. Žije v Praze a Brně, má tři potomky.

Klára Kubíčková

PR | propagace | média

Host – vydavatelství, s. r. o. | Radlas 5, 602 00 Brno

+420 774 443 602

kubickova@hostbrno.cz

www.hostbrno.cz